

۵۵۰۰۵۶۲

هدف از تولید و انتشار شاخص جهانی گرسنگی () این است که با ایجاد آگاهی و درک تفاوت‌های کشوری و منطقه‌ای گرسنگی، باعث اقداماتی در جهت کاهش گرسنگی شود؛ چرا که گرسنگی سلامت افراد جامعه را به مخاطره می‌اندازد و خود یکی از موانع توسعه محسوب می‌شود.

مقدمه

هر شب نزدیک به ۸۷۰ میلیون نفر در سراسر جهان گرسنه به خواب می‌روند. این افراد در طول روز یا به غذای سالم و مقوی دسترسی ندارند یا اینکه به کلی هیچ مواد خوراکی در دسترسشان نیست. گرسنگی در سراسر جهان وجود دارد، چه در کشورهای پیشرفته اروپایی و چه در کشورهای فقیر آفریقایی. تنها تفاوت در وجود این مشکل در این کشورها گستردگی آن است. کشورهای آفریقایی و فقیر جهان سومی به علت‌های مختلفی همانند جنگ، وضعیت آب و هوایی یا مشکلات سیاسی با مشکلات بسیاری روبه‌رو هستند که باعث شده تا مردم این کشورها در مواقع بسیاری به ساده‌ترین نیازهای روزمره همانند آب و غذا دسترسی نداشته باشند.

منطقه آسیا و اقیانوسیه بیشترین میزان گرسنه (حدود ۵۶۳ میلیون) را در خود جای داده است که این رقم سیر نزولی دارد. زنان تقریباً نیمی از جمعیت جهان را تشکیل می‌دهند این در حالی است که ۶۰ درصد آمار مربوط به گرسنگی به زنان تعلق دارد.

فقر تغذیه‌ای هر ساله باعث مرگ ۶.۲ میلیون کودک زیر پنج سال می‌شود، یعنی جمعیتی معادل یک سوم جمعیت کودکان جهان.

یک ششم کودکان، حدود ۱۰۰ میلیون، در کشورهای در حال توسعه کمبود وزن دارند.

یک چهارم کودکان جهان رشد طبیعی ندارند که این رقم در کشورهای در حال توسعه به یک سوم افزایش می‌یابد.

حدود ۸۰ درصد کودکانی که رشد طبیعی ندارند تنها در ۲۰ کشور زندگی می‌کنند.

تقریباً ۲۳ میلیون کودک در مقطع ابتدایی در کشورهای در حال توسعه در سراسر جهان، گرسنه به مدرسه می‌روند که ۲۳ میلیون نفر آنها در آفریقا هستند.

یکی از اهداف توسعه پایدار سازمان ملل متحد، به صفر رساندن گرسنگی تا سال ۲۰۳۰ است. هر ساله فائو (سازمان

خواربار و کشاورزی ملل متحد)، داده‌هایی را درباره میزان کم غذایی منتشر می‌کند؛ یعنی درصدی از مردم یک کشور که مقدار کالری بسیار کمی (کمتر از ۱۸۰۰ کالری در روز) مصرف می‌کنند. شاخص جهانی گرسنگی برای محاسبه پیشرفت کشورها در رسیدن به یکی از مهم‌ترین هدف‌های توسعه پایدار استفاده می‌شود. این شاخص، کم غذایی فائو را با نماگرهای لاغری، کوتاه‌قدی و مرگ‌ومیر در کودکان زیر ۵ سال ترکیب می‌کند تا اثرات کم غذایی را بر کودکانی که بسیار آسیب‌پذیر هستند و نقشی بسیار مهم برای آینده هر کشور دارند، نشان دهد. این شاخص، ماهیت چندبعدی گرسنگی را به نحو بهتری نشان می‌دهد.

گزارش سالانه شاخص گرسنگی جهانی اولین بار در سال ۲۰۰۶ میلادی منتشر شد. مؤسسه تحقیقات بین‌المللی سیاستگذاری غذا () در واشنگتن با همکاری سازمان غیرانتفاعی آلمانی کمک گرسنگی جهان () و سازمان غیردولتی ایرلندی نگرانی سراسر جهان () این گزارش را منتشر می‌کنند. این گزارش وضعیت گرسنگی را در نقاط مختلف جهان مورد ارزیابی قرار می‌دهد، بینش‌هایی را درباره عوامل ایجادکننده گرسنگی ارائه می‌دهد و درجه موفقیت و ناکامی کشورها را در کاهش گرسنگی برجسته می‌سازد.

هدف از تولید و انتشار شاخص جهانی گرسنگی این است که با ایجاد آگاهی و درک تفاوت‌های کشوری و منطقه‌ای گرسنگی، باعث اقداماتی در جهت کاهش گرسنگی شود؛ چرا که گرسنگی سلامت افراد جامعه را به مخاطره می‌اندازد و خود یکی از موانع توسعه محسوب می‌شود. همچنین هزینه‌های سنگینی همچون تلفات انسانی را به کشورهای مختلف تحمیل می‌کند. در بازه سال‌های ۱۸۷۰ تا ۱۹۷۰ بیشترین تلفات انسانی ناشی از قحطی‌های بزرگ در آسیای جنوبی و منطقه شرق و جنوب شرق آسیا بوده است. به عنوان مثال در سال ۱۹۰۰ میلادی، بیش از ۵۰ میلیون نفر در منطقه آسیای جنوبی و منطقه شرق و جنوب شرق آسیا بر اثر قحطی‌های بزرگ از بین رفته‌اند که خود اهمیت توجه به این شاخص را نشان می‌دهد. در سال ۲۰۱۰ نیز بیشترین تلفات انسانی ناشی از قحطی در منطقه خاورمیانه مشاهده می‌شود. بر اساس این واقعیات و به منظور کاهش هزینه‌های تحمیل شده ناشی از گرسنگی به جوامع، شاخص جهانی گرسنگی معرفی شد که بر اساس آن امکان مقایسه بین کشورها نیز فراهم شد. این شاخص، کشورها را بر اساس مقیاس صفر تا ۱۰۰ رتبه‌بندی می‌کند که صفر (بهترین امتیاز) نبود گرسنگی و ۱۰۰ بدترین امتیاز است؛ اگرچه در عمل هیچ‌کدام از این دو حالت افراطی وجود ندارد. جدول زیر دسته‌بندی شدت شاخص جهانی گرسنگی را نشان می‌دهد:

مقادیر کمتر از ۱۰ بیانگر گرسنگی پایین، بین ۱۰ تا ۱۹.۹ بیانگر گرسنگی متوسط، بین ۲۰ تا ۳۴.۹ بیانگر گرسنگی جدی، بین ۳۵ تا ۴۹.۹ بیانگر گرسنگی هشدار دهنده و بیش از ۵۰ بیانگر گرسنگی بسیار هشدار دهنده است. میزان شاخص گرسنگی ایران در سال ۲۰۱۷ برابر با ۷.۶ بوده که به معنای قرار گرفتن در ردیف کشورهای با گرسنگی کم است.

شاخص جهانی گرسنگی

شاخص جهانی گرسنگی، وضعیت گرسنگی در نقاط مختلف جهان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. برای محاسبه این شاخص تا سال ۲۰۱۲ از سه متغیر استفاده می‌شد که عبارت بودند از: نسبت افراد دچار سوءتغذیه () بر حسب درصد، درصد شیوع کودکان کم وزن زیر ۵ سال () و نسبت کودکانی که قبل از پنج‌سالگی می‌میرند () بر حسب درصد. مجموع این سه عدد تقسیم بر عدد ۳ معادل شاخص جهانی گرسنگی بوده است. فرمول زیر این رابطه را نشان می‌دهد:

$$= (+ +) / 3$$

در محاسبه این شاخص از سال ۲۰۱۵ به بعد تغییراتی ایجاد شد و متغیر درصد شیوع کوتاه‌قدی در کودکان کمتر از ۵ سال () نیز به مجموعه متغیرهای این شاخص اضافه شده است که با اضافه شدن این متغیر، نحوه محاسبه آن نیز اندکی دچار تغییر شده است. نحوه ضریب دهی به هر یک از مؤلفه‌ها در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵ در جدول زیر آمده است:

این شاخص، عمدتاً یک شاخص بهداشتی محسوب می‌گردد، ولی همانند سایر شاخص‌های بهداشتی، دارای ابعاد سیاسی و اجتماعی نیز بوده و در مباحث بررسی سطح توسعه یافتگی کشورها نیز بشدت مورد استفاده قرار می‌گیرد. نگاهی به شاخص جهانی گرسنگی نشان می‌دهد کشورهای که بیشترین آسیب را از گرسنگی دیده‌اند، بیشتر درگیر اختلافات سیاسی، جنگ، بی‌ثباتی و بحران‌های ناشی از تغییرات اقلیمی هستند. شرایط بد آب و هوایی، بلایای طبیعی، بی‌ثباتی سیاسی و جنگ‌های داخلی وضعیت را وخیم‌تر کرده است. یک نفر از هر پنج نفر درگیر با گرسنگی در کشوری زندگی می‌کند که حاکمان ضعیفی دارند. در کشورهایی که درگیری‌های سیاسی وجود دارد، میزان مرگ‌ومیر ناشی از درگیری بسیار بالاست که این مسئله با شاخص گرسنگی نیز ارتباط دارد؛ به عبارت دیگر، درگیری‌های داخلی، مقدمه‌ای برای افزایش گرسنگی و قحطی است.

وضعیت شاخص گرسنگی در نقاط مختلف دنیا

نمودار زیر وضعیت شاخص جهانی گرسنگی را در دنیا، جنوب آفریقا و صحرای بزرگ آفریقا، آسیای جنوبی، شرق و جنوب شرقی آسیا، خاور نزدیک و شمال آفریقا، اروپای شرقی و کشورهای مستقل مشترک‌المنافع، آمریکای لاتین و کارائیب طی سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۷ نشان می‌دهد.

بر اساس نمودار بالا، وضعیت شاخص گرسنگی طی سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۷ در دنیا و مناطق مختلف رو به کاهش بوده است و از این حیث، موفقیت بزرگی برای کشورهای مختلف حاصل شده است. بیشترین موفقیت در کاهش این شاخص طی سال‌های مزبور در منطقه شرق و جنوب شرق آسیا رخ داده است و شاخص گرسنگی از ۲۸.۹ در سال ۱۹۹۲ به ۱۲.۶ در سال ۲۰۱۷ رسیده است.

نقشه زیر وضعیت فعالیت کشورهای مختلف را در زمینه کاهش شاخص گرسنگی طی سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۷ نشان می‌دهد. کشورهایی که با رنگ سبز نشان داده شده‌اند، کشورهایی هستند که توانسته‌اند در این بازه ۱۷ ساله، کاهش ۵۰ درصدی یا بیشتر را در شاخص گرسنگی کشور خود تجربه نمایند.

نکات کلیدی گزارش سال ۲۰۱۷ شاخص جهانی گرسنگی

قاره آفریقا همچنان در رأس فهرست وضعیت وخیم گرسنگی در دنیا قرار گرفته است. سطح گرسنگی در جهان از سال ۲۰۰۰ میلادی به میزان ۲۷ درصد کاهش یافته است. کوتاه‌قدی کوتاه‌تر از ۵ سال از ۳۷.۷ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۲۷.۸ درصد در سال ۲۰۱۶ رسیده است. کم‌وزنی کودکان زیر ۵ سال از ۹.۹ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۹.۵ درصد در سال ۲۰۱۶ رسیده است. مرگ‌ومیر کودکان زیر ۵ سال از ۸.۲ درصد در سال ۲۰۰۰ به ۴.۷ درصد در سال ۲۰۱۶ رسیده است. از ۱۱۹ کشوری که در گزارش امسال بررسی شده‌اند کشور جنگ‌زده جمهوری آفریقای مرکزی در وضعیت بسیار

هشداردهنده شناسایی شده است.

سودان، چاد، سیرالئون، لیبیا، زامبیا، ماداگاسکار در آفریقا و یمن در آسیا در شرایط هشداردهنده ارزیابی شده‌اند. نسبت به وضعیت در سوریه، لیبی، اریتره، سومالی، سودان جنوبی، جمهوری دموکراتیک کنگو، بروندي و پاپوآ گینه نو نگرانی قابل توجه و اطلاعات ناکافی قید شده است.

۴۴ کشور در وضعیت سخت ارزیابی شده‌اند که هند، پاکستان، افغانستان، تاجیکستان، عراق و نیز اندونزی و کره شمالی در آسیا و نیجریه، مالی، اتیوپی، کنیا، تانزانیا، زیمبابوه، آنگولا و نامیبیا در آفریقا از آن جمله‌اند.

۲۴ کشور نیز از نظر وضعیت گرسنگی در شرایط متوسط شناخته شده‌اند که از آن میان به ازبکستان، ترکمنستان، عمان، تایلند، مالزی، ویتنام در آسیا، مصر، مراکش، سنگال، آفریقای جنوبی در آفریقا، هندوراس، نیکاراگوئه در آمریکای مرکزی و ونزوئلا، اکوادور، بولیوی و پاراگوئه در آمریکای جنوبی می‌توان اشاره کرد.

سطح گرسنگی تنها در ۴۳ کشور در درجه پایین ارزیابی شده که ایران در این بخش جای گرفته است.

در گزارش شاخص گرسنگی جهانی، وضعیت آمریکا، کانادا، استرالیا، ژاپن، کره جنوبی، کشورهای اروپای غربی، اسرائیل و صحرای غربی محاسبه نشده است.

جدول زیر وضعیت شاخص گرسنگی را برای ۳۴ کشور با شیوع پایین گرسنگی در بین سال‌های ۱۹۹۲ تا ۲۰۱۷ نشان می‌دهد:

وضعیت ایران در گزارش اخیر شاخص جهانی گرسنگی

کشور ایران در رتبه‌بندی اخیر شاخص جهانی گرسنگی در جایگاه سی‌ام جهان قرار گرفته است. شاخص جهانی گرسنگی برای ایران در سال ۱۹۹۲ برابر با ۱۷.۵، در سال ۲۰۰۰ برابر با ۱۳.۶، در سال ۲۰۰۸ برابر با ۸.۷ و در سال ۲۰۱۷ برابر با ۷.۶ بوده است که روندی کاهشی را نشان می‌دهد. گزارش شاخص جهانی گرسنگی نشان می‌دهد که درصد افراد دچار سوءتغذیه () در ایران از ۳.۸ در سال ۱۹۹۱ به ۵.۵ درصد در سال ۲۰۱۶ رسیده است که روندی افزایشی را نشان می‌دهد. درصد کودکان کم‌وزنی کودکان زیر ۵ سال () از ۹.۷ در سال ۱۹۹۰ به ۳.۷ رسیده که کاهش چشمگیری را نشان می‌دهد. درصد شیوع کوتاه‌قدی در کودکان کمتر از ۵ سال () از ۲۳.۵ در سال ۱۹۹۰ به ۷.۲ در سال ۲۰۱۶ رسیده که کاهش بسیار چشمگیری را نشان می‌دهد. این امر حاکی از اقدامات بسیار مناسب ایران در زمینه این شاخص بوده و می‌تواند نشان دهنده وضعیت بهتر ایران در سال‌های آتی باشد. درصد کودکانی که قبل از ۵ سال می‌میرند () هم از ۵.۲ در سال ۱۹۹۲ به ۱.۶ در سال ۲۰۱۵ رسیده که باز هم روندی کاهشی را نشان می‌دهد.

کشور ایران در بین مؤلفه‌های تشکیل دهنده شاخص گرسنگی، در مؤلفه درصد افراد دچار سوتغذیه، وضعیت ضعیف‌تری نسبت به سایر مؤلفه‌ها دارد و به همین دلیل، شاخص گرسنگی برای کشور ایران، به لحاظ نمره کل، بالاتر از ۵ شده است. در صورتی که ایران بتواند این مؤلفه را کاهش دهد و از طریق برنامه‌ریزی مناسب نسبت به کاهش درصد افراد دچار سوتغذیه اقدام کند، خواهد توانست جایگاه خود را در بین کشورهای با شاخص گرسنگی کمتر از ۵ قرار دهد. هرچند که اقدامات انجام شده ایران در سه مؤلفه دیگر طی سال‌های ۱۹۹۰ تا ۲۰۱۷ قابل توجه بوده و توانسته آمارهای مناسبی از خود به جای بگذارد. به طور کلی ایران در زمره موفق‌ترین کشورهای است که توانسته با گرسنگی مبارزه نماید و در این زمینه به پیشرفت‌های قابل ملاحظه‌ای دست یافته است. بر اساس گزارش جهانی گرسنگی در سال ۲۰۱۲ ایران چهارمین کشور موفق در عرصه مبارزه با گرسنگی بوده است و کاهش ۶۰ درصدی را در شاخص گرسنگی تجربه نماید. کره شمالی نیز در این بازه زمانی به عنوان بیشترین پسرقت در شاخص گرسنگی معرفی شده که میزان شاخص گرسنگی در این کشور ۲۱ درصد افزایش یافته است.

منبع

. . . : ۲۰۱۷ .